

Процесуални гаранции и насоки при третиране на деца в конфликт със закона	Закон за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните	Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица
Децата със статусни нарушения и децата под минималната възраст за наказателна отговорност (под 14 г.) не са деца в конфликт със закона (т.е. не са нарушили разпоредби в наказателния кодекс, за които да има предвидени наказателни санкции)	Децата със статусни нарушения (<i>напр. бягство от къщи, просия, скитничество</i>) и децата под 14 г. възраст се третират като деца в конфликт със закона и са обект на санкции и ограничителни мерки	Урежда отклоняването и налагането на възпитателни мерки само за децата, които могат да носят наказателна отговорност (14-18 г.). Децата със статусни нарушения и децата под 14 г. са обект на социални и образователни мерки по други закони
Право на справедлив процес чл. 40 (2) от Конвенцията на ООН за правата на детето, което включва:	Не е гарантирано по безопасен начин	Уредено е изрично. Детето участва и се изслушва на всеки етап от производството.
✓ Право на изслушване - на детето трябва да се предостави възможност да бъде изслушвано при всякакви съдебни и административни процедури, отнасящи се до него - или пряко, или чрез представител, или съответен орган - по начин, съответстващ на процедурните правила на националното законодателство		
✓ Право на ефективно участие в производството Справедливият процес изисква детето, заподозряно или обвинено в нарушаване на наказателния закон, да може ефективно да участва в съдебния процес, което включва и възможност за обжалване	Неясно регламентирано, без достатъчно гаранции за спазването му	Изрично уредено
Бърза и директна информация относно обвинението: Всяко дете, заподозряно или обвинено	Неясно уредено	Изрично регламентирано

в нарушаване на наказателния закон, има право да бъде информирано възможно най-скоро и по начин, подходящ за възрастта и степента на неговото развитие		
Правна или друга подходяща помощ: на детето трябва да се гарантира получаването на правна или друга необходима помощ при подготовката и представянето на неговата защита	Урежда право на адвокатска помощ, но тя не е задължителна, което затруднява достъпа на неинформирани и бедни деца и семейства до защита. Липсата на задължителна защита често води до предприемане на санкции спрямо деца, чиято вина не е надлежно доказана, включително и да бъдат лишени от свобода.	Урежда задължителна адвокатска защита, което гарантира и възможността да се ползва безплатна правна помощ по Закона за правната помощ
Решения без забавяне и с участие на родителите: Времето между извършването на престъплението и окончателното решение трябва да бъде възможно най-кратко и родителите да участват ефективно	Неясни правила за продължителността на възпитателното дело и вземането на решение. Родителите присъстват, но не е ясно как участват в производството и в процеса на взимане на решение	Ясни правила за бързина на производството и кратки срокове. Ясни правила за участие на родителите в производството и във вземане на решение за подходящата за детето мярка, включително въвеждане на семейната конференция и медиацията.
Право на обжалване: Детето има право на обжалване на решението, чрез което е обявено за виновно по повдигнатите обвинения, както и на мерките, които са му наложени	Има уредба на обжалването, но то е затруднено заради липсата на правила за информиране и ползване на адвокатска защита, както и от изискването да се извършва със съгласие на родителите (те невинаги искат да обжалват).	Ясни правила и срокове за обжалване на всяко решение и постановена мярка. Не е задължително съгласие на родителите, детето само може да обжалва.
Пълно зачитане на личния живот: детето има право неговият / нейният личен живот да се зачита напълно по време на всички етапи на съдебното производство.	Не е уредено изрично да се пази в тайна информацията за личността на детето, нито пък има правила за разглеждане на възпитателното дело при закрити врати	Пълни гаранции за зачитане на личния живот и разглеждане на делото при закрити врати, освен ако детето изрично не поиска открито заседание в съответствие с правото по Европейската конвенция за правата на човека
Лишаването от свобода е крайна мярка и се прилага за възможно най-кратък срок	Настаняването в Социално-педагогически интернати и Възпитателни училища-интернати са най-тежките	Изрично уредено като крайна мярка за възможно най-кратък срок

	мерки, но не и крайни (тоест прилагат се, без гаранция, че са изчерпани всички други възможности), а срокът може да е 3 години (практиката показва, че има възможности за удължаване на престоя - конкретен случай до 7 години)	
Ресоциализация: децата в конфликт със закона имат право да бъдат третирани по начин, който насърчава тяхната реинтеграция и поемането на конструктивна роля в обществото	Не се занимава с въпроса за реинтеграцията и ресоциализацията, нито урежда мерки за подкрепа след изтърпяване на мярката настаняване в Социално-педагогически интернат и Възпитателно училище-интернат	Изрично е уредена като една от целите на закона. Взема се предвид при избора на всяка мярка, така че да се наложи най-подходящата. Има изрично уредени задължения на органите да подкрепят децата в тяхната реинтеграция